

Musiker i Barnehagen

En studie basert på
utforskningsprosjektet **Kunstner i
barnehagen**

Et kunstnerisk utforskningsprosjekt

Prosjektet var:

- Initiert av Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
- Kunstnere i samarbeid med barnehagelærere i to ulike barnehager
- Veiledet av Morten Sæther DMMH

Mål for ut-forskningsprosjektet:

Hva kan kunstnere bidra med i barnehagen for å utvikle barnehagen som kulturarena?

Prosjektet kunstner I barnehagen ble utformet som et utforskningsprosjekt der to barnehager, en i Nord-Trøndelag og en i Sør-Treøndelag deltok. Barnehagene valgte selv de kunstnerne de ville samarbeide med.

Barnehage **A** valgte skuespilleren Mari Moe Krysinska til sitt utforskningsprosjekt med 5 åringer.

Barnehage **B** valgte musikeren Tollef til et prosjekt med de yngste barna (1-3 år).

Hverken musikeren eller skuespilleren hadde noe erfaring med kunstnerisk arbeid med barn i barnehagealder.

Begge hadde tro på at de kunne lære mye av å utforske sitt eget kunstuttrykk i barnehagen. Musikeren uttrykte følgende:

“Prosjektet har bidratt til min egen kunstneriske utvikling, og jeg har fått ideer til nye konsepter, og ikke minst utvidet mitt kunstneriske repertoar for nye arenaer”.

Musiker i barnehagen

I denne presentasjonen presenteres studiet på musikerens utforskningsprosjekt.

Prosjektet ble knyttet opp mot fagområdet kunst, og kultur barnehagens slik det uttrykkes i rammeplanen for barnehagen.

Rammeplan for Barnehagens Innhold og oppgaver

Barnehagen som Kulturarena:

- skal gi barna mulighet til å oppleve kunst og kultur og til selv å uttrykke seg estetisk.
- gjennom rike erfaringer med kunst, kultur og estetikk vil barn få et mangfold av muligheter for sansing, opplevelse, eksperimentering, skapende utforskning , tenkning og kommunikasjon (KD, 2011).”

Forskningsdesign

- Dette studiet ble designet i etterkant av det praktiske utforskningsprosjektet *Kunstner i barnehagen*. I løpet av utforskningsperioden ble det gjennomført en rekke refleksjonsmøter både i forkant og i etterkant av musikksamlingene med barnegruppene. Refleksjonene fra både musikeren og de involverte barnehagelærerne ble skrevet ned og det er dette materialet som utgjør empirien i dette studiet. Mange av refleksjonene er publisert i rapporten *Kunstner i barnehagen* (KKS, 2015).

Forskningsspørsmålet samsvarer med målsettingen for det gjennomførte utforskningsprosjektet. *Hva kan en musiker bidra med i barnehagen?*

En Kvalitativ studie

- Dette studiet ligger innenfor det kvalitative forskningsfeltet der det metodologisk i denne sammenhengen kan beskrives som en refleksiv hermeneutisk forskningsprosess (Alvesson & Sköldbberg, 2008)
- I denne prosessen har fokus vært å fortolke musikerens og barnehagelærernes refleksjoner over musikalske samhandlinger mellom musiker og toddlere i barnehagen for å få tak i et dypere meningsinnhold.
- I prosjektet *Kunstner i barnehagen* ble det gjennomført 6 musikksamlinger med de yngste i barnehagen. To til tre barn deltok samtidig i musikalske samlingene samt to barnehagelærere som bytte på å delta. I forkant av prosjektet var det avsatt mye tid til diskusjoner om hva musikksamlingene skulle inneholde og hva god musikkaktivitet med toddlere kunne være.

Empiri

Refleksjonene består av:

- Musikerens nedskrevne refleksjoner underveis i prosessen (i og etter refleksjonsmøter), og i etter-samtale med forskeren.
- Nedskrevne refleksjoner basert på barnehagelærer 1 og 2 sine observasjoner av musikerens interaksjon med barna.
 - «Reflection-on-action» i 6 møter med musiker og barnehagelærere (2 av dem med forsker).
- Musikeren uttrykker det som har vært hans....
 - «Reflection in action» (Hovik, 2014; Neelands, 2006)

Teoretiske referanser

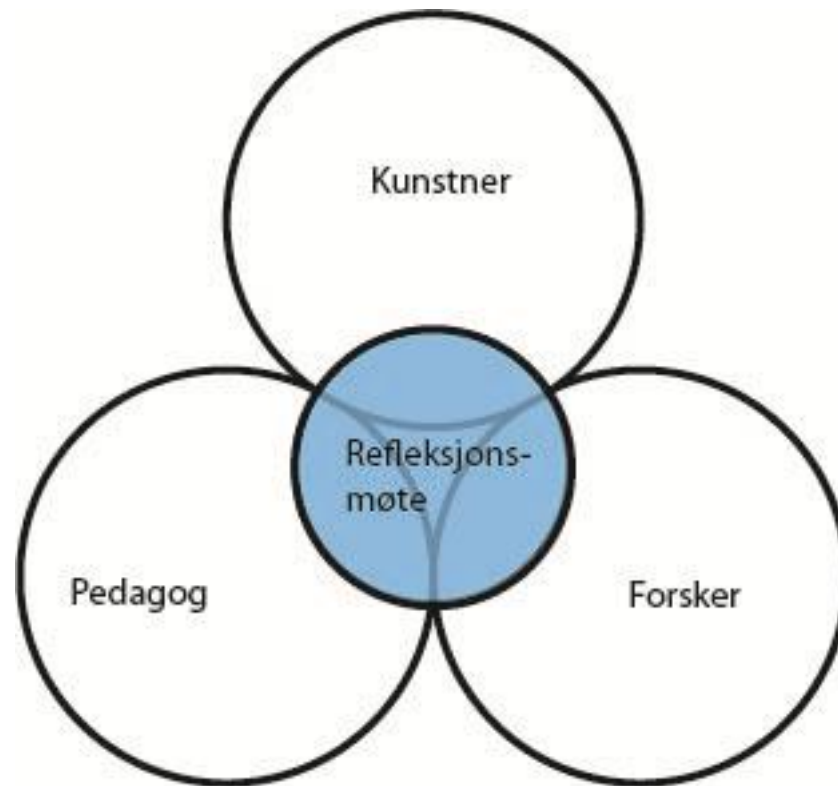
Estetiske perspektiver: Bailey (Improvisasjon), Small (musicing), Swanwick (interesting sounds) Borriaud, Valberg (Relasjonell estetikk). May (Kreativitet).

Professionsforståelser: Grimen, Molander (profesjonskunnskap). Polanyi, Aasvoll (Fortrolighetskunnskap/taus kunnskap).

Kunst og Kultur i barnehage: Amundsen (undring), Løkken, Vist (toddler-fenomenologi), Sæbøe (estetiske prosesser).

Metodologi: Kvalitativt forskningsfelt: Alvesson & Sköldberg Hovik, Neeland (*En reflekativ hermeneutisk forskningsprosess*) Løkken (*Observasjon*). Kvale og Brinkmann, Postholm (*gruppesamtale/refleksjon*)

Forskerposisjon

Analyse

En temasentrert analyse ved at oppmerksomheten har vært rettet mot sentrale tema i empirien. Det har vært tema deltakerne selv har fokusert på.

Det har handlet om hva musikeren og barnehagelærerne opplever som relevant musikalsk aktivitet basert på kunnskap om toddlere, egne erfaringer og forventninger. Målsettinger i rammeplanen har også hatt betydning for tema.

(Hva er god kunst for de yngste i barnehagen?)

Omdreiningspunkt

Refleksjonene ble kategorisert under tre hovedtema. Disse er overlappende, men ble valgt for å klargjøre noen sentrale fokus.

De betegnes her som omdreiningspunkter:

Relasjonell estetikk

Barns medskapning

Improvisasjon

Relasjonell Estetikk

Begrepet «relasjonell estetikk» ble introdusert av kunstkritikeren og kuratoren Nicolas Bourriaud i diskusjoner om samtidskunstens form. Bourriaud framhever *møtet* med kunstuttrykket som mer viktig enn kunstuttrykket i seg selv, og mener samtidskunstens form inviterer til varig møte (Bourriaud, 2007).

I denne sammenhengen kan vi se det relasjonelle aspektet knyttet til opplevelse av kunstneriske uttrykk. Valberg (2008) er særlig opptatt av menneskene som opplever kunstuttrykkene og som også utgjør selve kunstuttrykket.

Musicing

Et fokus som inkluderer både kunstuttrykket og menneskene i relasjonstenkningen finner vi også hos musikkforskeren Christopher Small (1998).

Musikk (Musing) er å gjøre og dele musikk

Musikeren Tollef benytter improvisasjon i her og nå situasjoner, noe som har vært kjernen i musikerens tilnærming til å skape kunstuttrykk i barnehagen.

Musikeren flyttet fokus fra verbal kommunikasjon over til ren musikalsk kommunikasjon etter hvert. *Musikeren kommenterer følgende:*

«Det musikalske samværet skulle handle om kommunikasjon gjennom lyd og rytmer. Med de yngste barna i barnehagen som deltakere lå det "begrensninger" i bruk av verbalspråk som viste seg å være gull verdt».

Skapende medvirkning

Barn skaper sin egen kultur gjennom lek og estetiske uttrykk og gjennom en estetisk innstilling til livet. Medskapning er en viktig faktor i barns dannelsingsprosess (Amundsen, 2011).

Musikalske samhandlinger med Tollef var basert på interaksjon. Barnets musikalske uttrykk og initiativ gir mulighet for en reell medvirkning.

Kreativitet krever mot for å skape (må skape naturlig, trygge rom for kreative uttrykk, (uten kontroll) (May 1997).

- Barnehagelæreren(2) sier:

«Jeg endret syn og forventninger til de musikalske møtene med barna. Det har handlet om å skape kreative prosesser der barn kunne utvide sine forståelser og oppdage nye måter å uttrykke seg på. Det har gitt mulighet for barns medvirkning i kunstneriske uttrykk.

Kommentar: Når begynner konserten ?

Improvisasjon

Musikalsk improvisasjon handler om spontan komponering i kommunikasjon med andre i *her og nå* situasjoner.

Musikeren bruker begrepet «Instant composing» (Baily 1992) Å komponere i øyeblikket.

Improvisasjon responderer til omgivelsene. Utøvelsen influeres direkte av publikum (Bailey 1992).

Musikeren sier:

«Et ønske om å ikke knytte begrepet improvisasjon til en type musikk. Improvisasjon både i og utenfor musikk representerer for meg det å være tilstede og uredd. Uredd for egne styrker og svakheter som utøver. Uredd for hva andre synes om det jeg gjør. Dette uavhengig av om musikken er notert eller friimprovisert. I samspill med de aller yngste barna har man rett og slett ikke noe valg hvis det skal funke».

Musikeren sier følgende:

«En utøvende musikers største utfordring er å være nullstilt og tilstede i øyeblikket. Man kan ikke tenke og utøve samtidig. Refleksjon og analyse skal gjøres før og etter, men aldri i løpet av utøvelsen. Det å stille med «blanke ark» uten fordommer, normer og regler for det musikalske samspillet er jo nettopp den egenskapen barn er så heldig å være i besittelse av. Denne overføringsverdien er gull verdt for en utøvende musiker. For oss er målet å være så ærlig og tilstede i situasjonen som overhode mulig samtidig som fantasien skal kunne flyte fritt. Det å samarbeide med barn blir derfor en veldig nyttig trening på fokus og tilstedeværelse. Barn er de mest ærlige og oppriktige lytterne og deltakerne en musiker kan omgås med. Det er blant annet derfor slike prosjekter er viktige også for kunstneren».

Hva bidrar musikeren med?

- Åpent sinn
- Særlig interesse for lyd.
- Evne til improvisasjon – komponere i øyeblikket
- Være til stede
- Initiativ
- Spontan respons
- Fysisk nærhet
- Dyp lytter
- Repertoar/videreutvikle ideer/ fokusere
- Timing/ trygghet for pauser

Musikerens bidrag

Musikerens viser sin musikalske tilnærming gjennom en kroppsliggjøring av musikk der stemmen er det opprinnelige musikkinstrumentet. Som musiker har Tollef tilnærmet seg musikkinstrumentet gjennom nærhet til stemmen, og alle andre musikkinstrumenter vil på en måte være som en omvei til musikken vi ønsker. Dette utgangspunktet ville være utmerket for musikalske uttrykk i småbarnsavdelingen i barnehagen. Gjennom klapping, tramping og stemmebruk kjennes lyd og rytme fysisk på kroppen. Det å spille litt på de fysiske bevegelsene en lyd fører med seg var noe kunstneren bevisst brukte med barna. Variasjoner innen tonehøyde og dynamikk som for eksempel i variasjon av både sterke, svake, lyse og mørke lyder som produserte ulike vibrasjoner, så kunne barna få føle direkte på kroppen (Sæther 2015).

Særlig betydning form prosjektet

- Har vært planlegging og refleksjonsmøter i forkant og underveis i prosessen.
- Helt nødvendig med avklaringer i forhold til roller og forventninger til aktivitet.

References

- Amundsen, H. M. (2011): Dannelsens topologi. In Glaser, V. Moen, K.H. Mørreaunet, S. and Søbstad. F. (red.): «Barnehagens grunnsteiner». Oslo: Universitetsforlaget.
- Bailey, D. (1991): Improvisation its nature and practice in music. London: British Library National Sound Archive
- Borriaud, N (2007): Relasjonell estetikk. Oslo. Paks Forlag as.
- Løkken, G. (2005): «Toddleren som kropps-subjekt.» In: Haugen, S., Løkken, G and Røthle, M. (ed.) Småbarnspedagogikk. Oslo: J.W. Cappelen Forlag
- Grimen, H (2008); Profesjon og kunnskap. I Molander, A og Terum L, I.(red): Profesjonsstudier. Oslo: Universitetsforlaget
- Hovik, L. (2014): De røde skoene – et kunstnerisk og teoretisk forskningsprosjekt om teater for de aller minste. Doktoravhandling NTNU. Trondheim:NTNU-trykk.
- Kunnskapsdepartementet (2011): Rammeplanen for Barnehagens innhold og oppgaver Oslo: Akademia
- Kvale, S. og Brinkmann, S.(2009): Det kvalitative forskningsintervju. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Løkken, G. (2005): «Toddleren som kropps-subjekt.» I: Haugen, S., Løkken, G og Røthle, M. (red.) Småbarnspedagogikk. Oslo: J.W. Cappelen Forlag
- May, R. (1994): *Mot til å skape*. Oslo. Aventura
- Neeland, J. (2006): Re-imaging the Reflective Practitioner:towards a philosophy of critical praxis. I J. Ackroyd (red.), Research methodology for drama education (ss.15-40). Stoke on Trent: Trentham Books.

- Polanyi, M. (2000): *Den tause dimensjonen. En introduksjon til taus kunnskap*. Oslo: Spartacus forlag
- Postholm, M.B., (2010). *Kvalitativ metode- en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget
- Small, C. (1998): *Musicking: the meanings of performing and listening*. Hanover, N.H.: University Press of New England.
- Sæther, M. (2015): «Kunstner i barnehagen». Rapport – en sammenfatning barnehagenes og kunstnernes rapporter. Trondheim . Publikasjon DMMH .
- Sæther, M. (2011): *Kom – Barnehage*. Rapport fra forskingsintervju. Trondheim, Publ. DMMH.
- Sæther , M. (2014): «Profesjonsmøter mellom kulturskolelærere.» In: Angelo, E and Kalsnes, S. (ed) *Kunstner eller lærer*, p. 67-79. Oslo Cappelen Akademiske
- Valberg, T. (2006): *Den store konsertopplevelsen*. Kristiansand. Publ. Universitetet i Agder
- Valberg, T. (2008): «Konsert med spedbarn som målgruppe.» In: Trondalen, G and Ruud, E. (ed) *Perspektiver på musikk og helse*, p. 275–289. Oslo: NMH-publikasjoner
- Vist, T. (2005): «I lyden bor barnet, i barnet bor lyden – om små barns forhold til musikk» In: Haugen, S., Løkken, G and Røthle, M. (ed.) *Småbarnspedagogikk*. Oslo: J.W. Cappelen Forlag